

Debrecen Egyetem
Mezőgazdaság- Élelmiszertudományi és
Környezetgazdálkodási Kar

Pannon Egyetem
Georgikon Kar

Agrár-környezetvédelmi Modul Vízgazdálkodási ismeretek

KÖRNYEZETGAZDÁLKODÁSI MÉRNÖKI MSc
TERMÉSZETVÉDELMI MÉRNÖKI MSc

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg

Geodéziai alapismeretek I.

24.lecke

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg

A geodézia feladata és felosztása

- A *földméréstan* vagy **geodézia** a Föld alakjának és méreteinek meghatározásával, valamint a Föld fizikai felszínén, illetve a földfelszín alatt lévő természetes és mesterséges alakzatok méreteinek, helyének meghatározásával, illetve ábrázolásával foglalkozó tudomány.
- *Típusai:*
  - felsőgeodézia,
  - alsógeodézia.

- A **felsőgeodézia** vagy **elméleti geodézia** a Föld alakjának és méretének meghatározásával foglalkozik, továbbá nagy kiterjedésű területek, országok, kontinensek egységes felmérésének alapja.
- Az **alsógeodézia** vagy **általános geodézia** tárgyalja a kisebb kiterjedésű területek felmérését és térképezését, valamint a méréshez és a térképezéshez szükséges műszereket, segédeszközöket és mérési eljárásokat, a számítási módszereket és a számítások segédeszközeit.

A helymeghatározás alapelve

- A pontok természetes vetülete helyének meghatározására végzett méréseket **vízszintes méréseknek**, a természetes vetület és a térszíni pont távolságának meghatározására végzett méréseket pedig **magasságméréseknek** nevezzük.

A helymeghatározás alapelve

- **Abszolút helymeghatározás:** az alapfelület a Föld tengelyeihez viszonyítva van megadva.
  - *Alapfelülete:* a Föld alakját reprezentáló felület, a geoid.
  - *Vetítővonala:* a nehézségi erő erővonala, a függővonal.
- **Relatív helymeghatározás:** tetszőlegesen választott rendszer esetén.

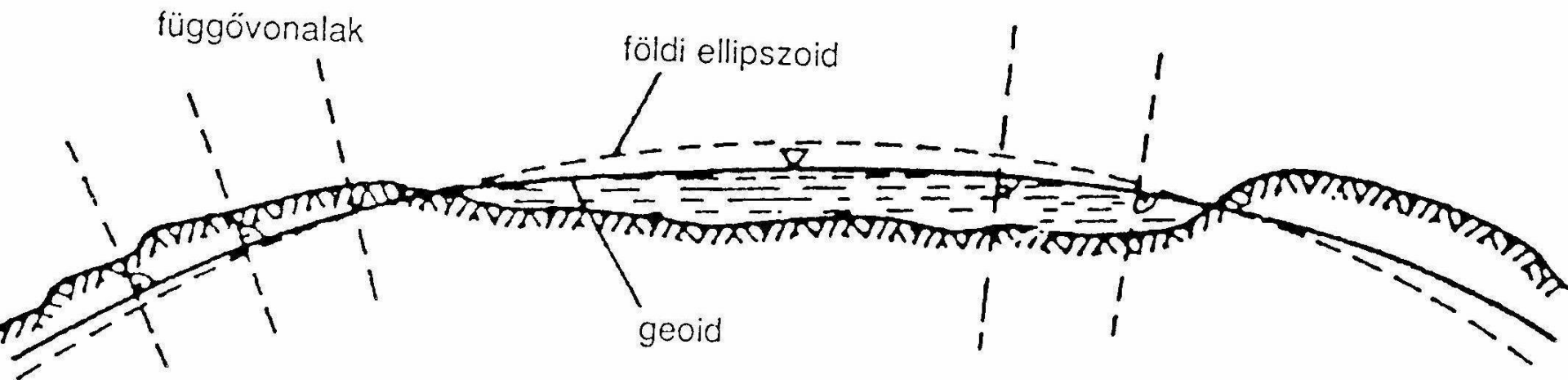

Geoid

- A Föld felszíne teljesen szabálytalan felület, amelyet megközelítőleg egy olyan zárt felülettel helyettesítünk, ami a nyugalomban képzelt tengerszintek és azok kontinensek alatti meghosszabbítása alkot. Ez a felület a **geoid**.

A hossz- és területmérés mértékegységei

- 1 öl = 1,896 483 8 m
- 1 m = 0,527 291 6 öl
- 1 öl = 6 láb
- 1 láb = 12 hüvelyk
- 1 hüvelyk = 12 vonás
- 1 □öl = 3,596 651 0 m²
- 1 m² = 0,278 036 4 □öl
- 1 kh = 1600 □öl = 5754,642 m² = 0,5754643 ha
- 1 ha = 1,737 727 5 kh

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg

A szögmérés mértékegységei

- A szögmérés mértékegysége a szögegység.

I. Fokrendszerű szögegység:

- 1. 60-as fokrendszer: egysége a fok
- 2. 100-as fokrendszer: egysége az újfok (grád)

II. Analitikus rendszerű szögegység:

- Egysége a radián, jele: ρ°

$$180^\circ: \rho^\circ = r\pi:r$$

Ha $r=1$, akkor

$$\rho^\circ = 180^\circ/\pi = 57^\circ 17' 45'' = 57,295\ 833\ 3^\circ$$

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg

Mérési hibák I.

1. **Durva hiba:** értéke messze meghaladja a mérőeszköz mérőképességét.
2. **Szabályos hiba:** valamilyen megállapítható rendszerességgel fordulnak elő és a mérési eredményeket azonos értelemben változtatják meg. Nem küszöbölhetők ki, de hatásuk csökkenthető.

Mérési hibák II.

- 3. Szabálytalan hiba:** változó nagyságú, egyforma valószínűséggel fordulnak elő pozitív vagy negatív előjellel. Semmiféle módszerrel nem küszöbölhető ki.
- 4. Állandó hiba, véletlen hiba:** A szabályos hibák középértékét állandó hibának nevezzük. Ha az állandó hibát levonjuk a szabályos hibákból, a véletlen hibákat kapjuk. Véletlen hibák mindig terhelik méréseinket.

A pontok helyének kiválasztása és a pontok megjelölése

- Alappontok
- Részletpontok
- Ideiglenes pontjelölés
- Végleges megjelölés

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg

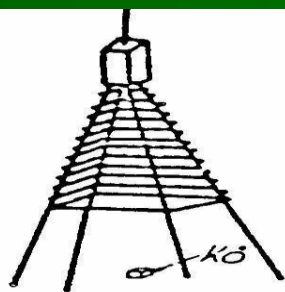

Ideiglenes (pont) jelek

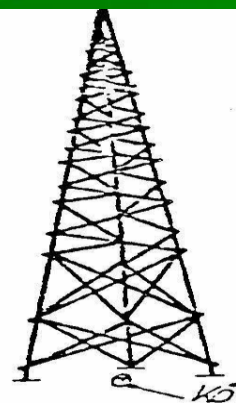
1. **Cövek:** keményfából készül, 4-6 cm átmérőjű vagy élhosszúságú, 30-50 cm hosszú, egyik végén hegyesre faragva.
2. **Kitűzőrúd:** puhafából, alumíniumból, vagy műanyagból készül. 2-3 m hosszú, 3-6 cm átmérőjű.
3. **Tripód, egyszerű gúla és árboc:** fából, fémből, vasbetonból készül.
4. **Állványos gúla**

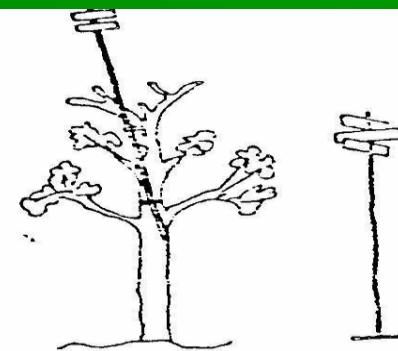

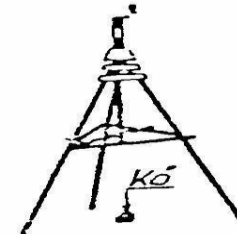
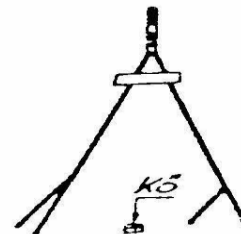
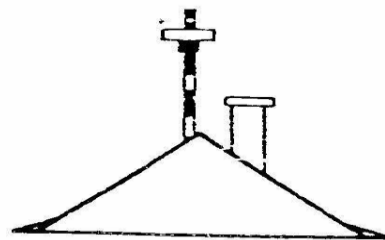
I/19. ábra. Gúla.

I/20. ábra. Árbóc

I/22. ábra. Fajel.
Jelrúd /tokos pózna/.

I/21. ábra. Tetőjel. Bipód. Tripód.

Végleges pontjelek

1. Állandósítás csappal és vassze krénnyel
2. Állandósítás kövel

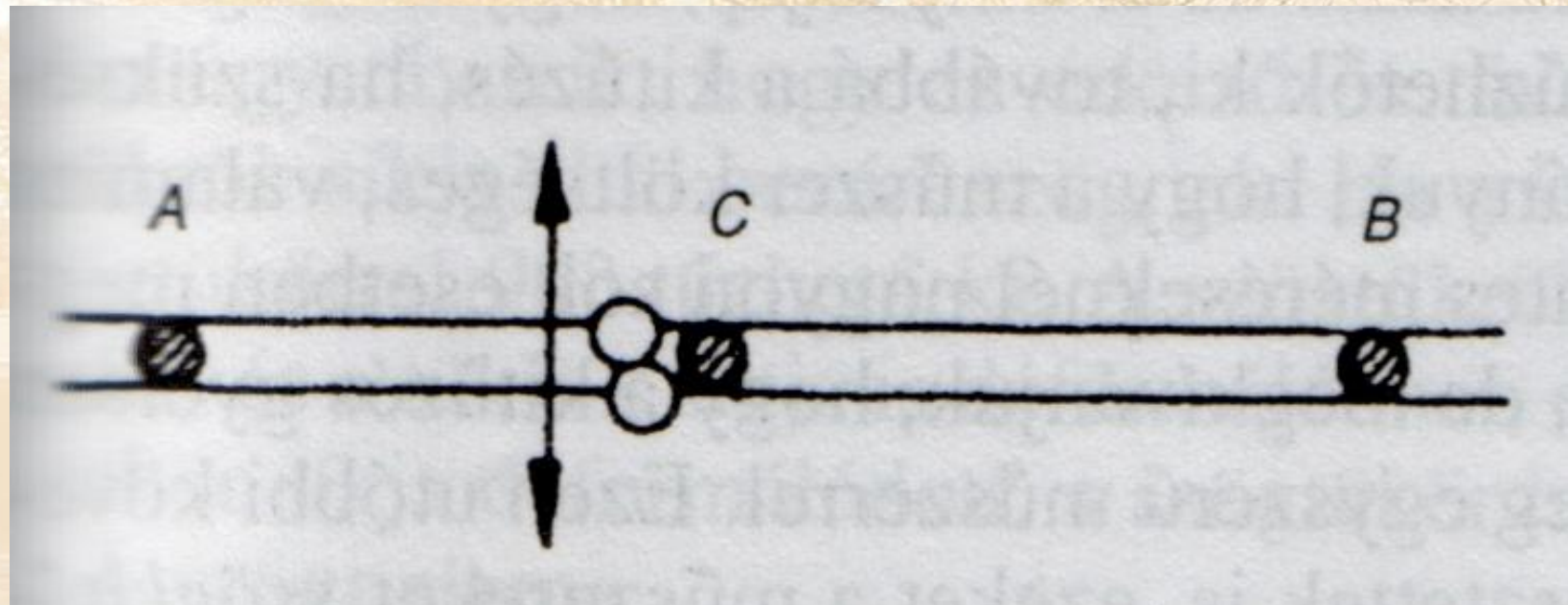

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg

Egyenesek kitűzése

1. Mérési vonal kitűzése beintéssel

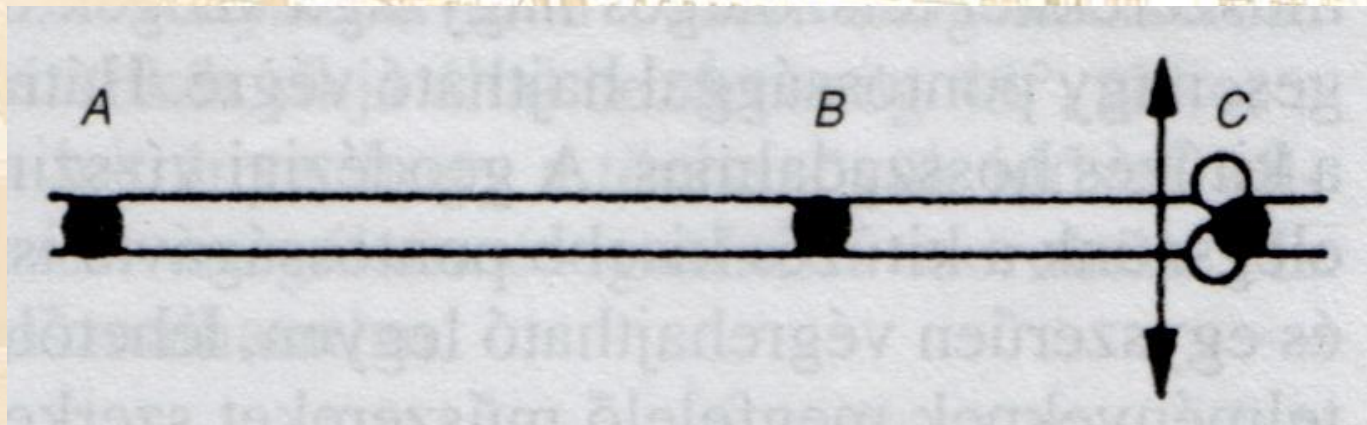

Egyenesek kitűzése

2. Mérési vonal kitűzése, illetve meghosszabbítása egyenesbeállással

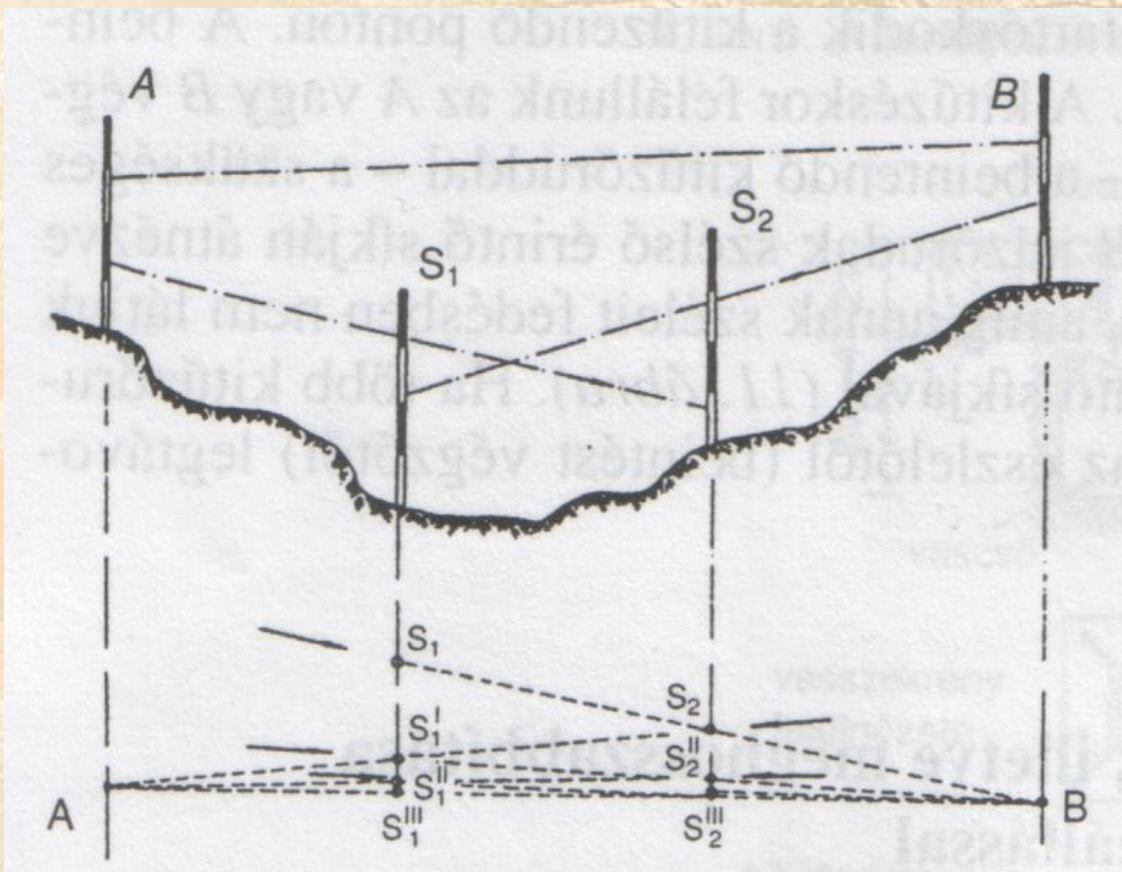

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg

Mérési vonal kitűzése segédkitűzőrúddal

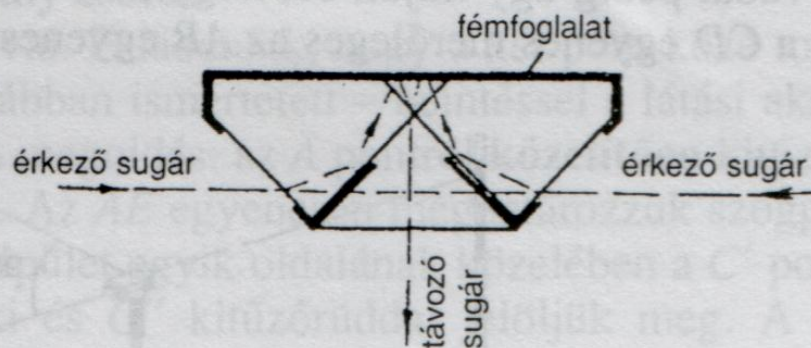
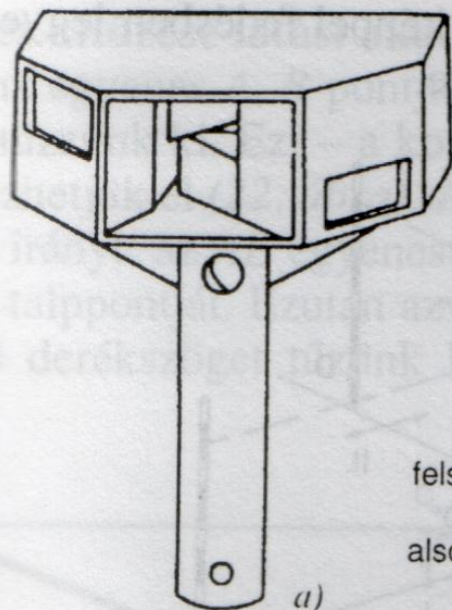
A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg

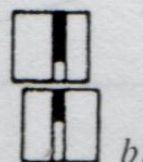

Szögkitűző eszközök

1. Szögtükör
2. Szögprizma

felső prizma a bal oldali
kitűzőrúd képével
alsó prizma a jobb oldali
kitűzőrúd képével

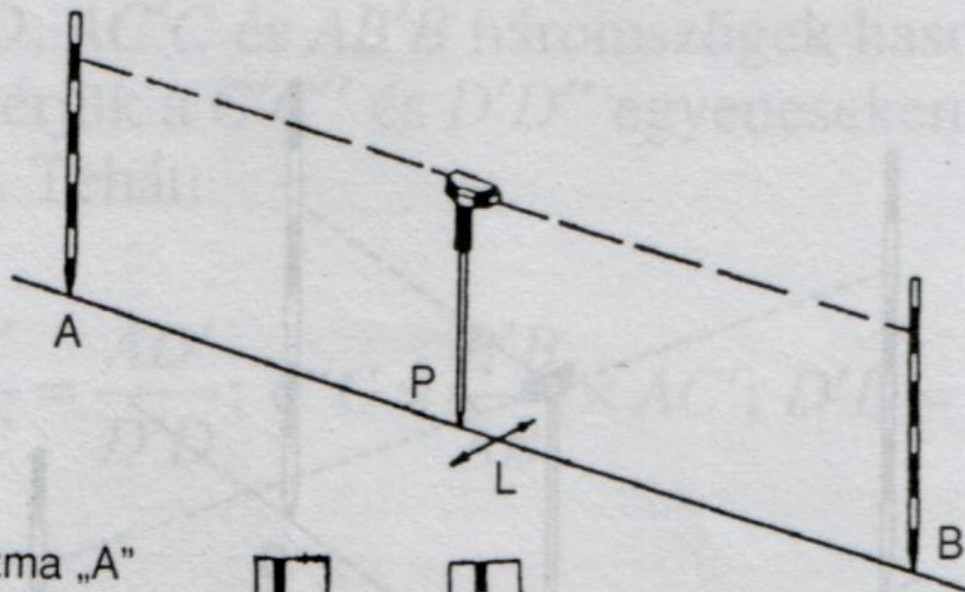

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg

Műveletek kettős szögprizmával

1. Egyenesbeállítás

felső prizma „A”
kitűzőrúd képével
alsó prizma „B”
kitűzőrúd képével

I.

II.

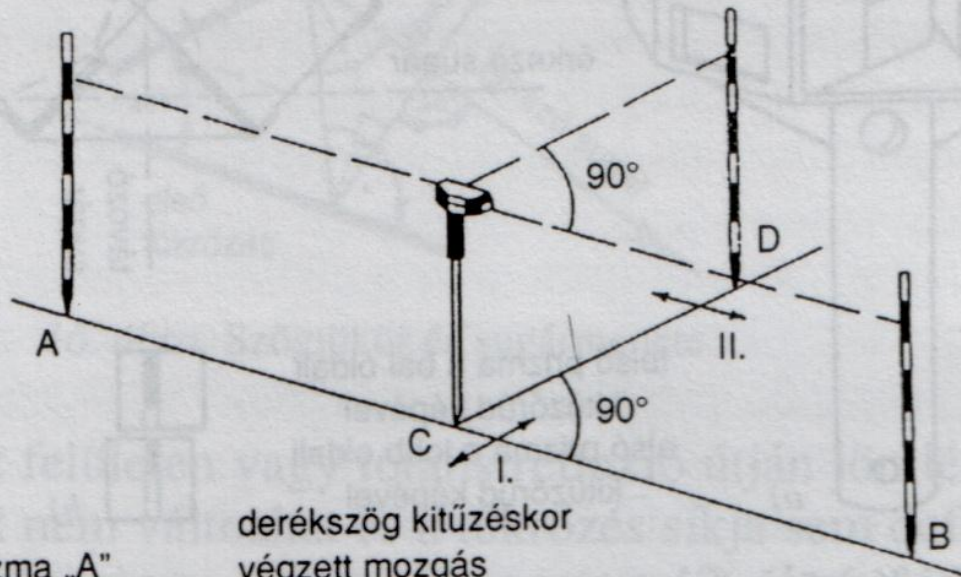

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg

Műveletek kettős szögprizmával

2. Derékszögkitűzés

felső prizma „A”
kitűzőrúd képével
alsó prizma „B”
kitűzőrúd képével
„D” kitűzőrúd

derékszög kitűzéskor
végzett mozgás
I. előre-hátra a prizmával
II. jobbra-balra a kitűzőrúddal
míg a bal oldali ábrán levő
helyzetet látjuk

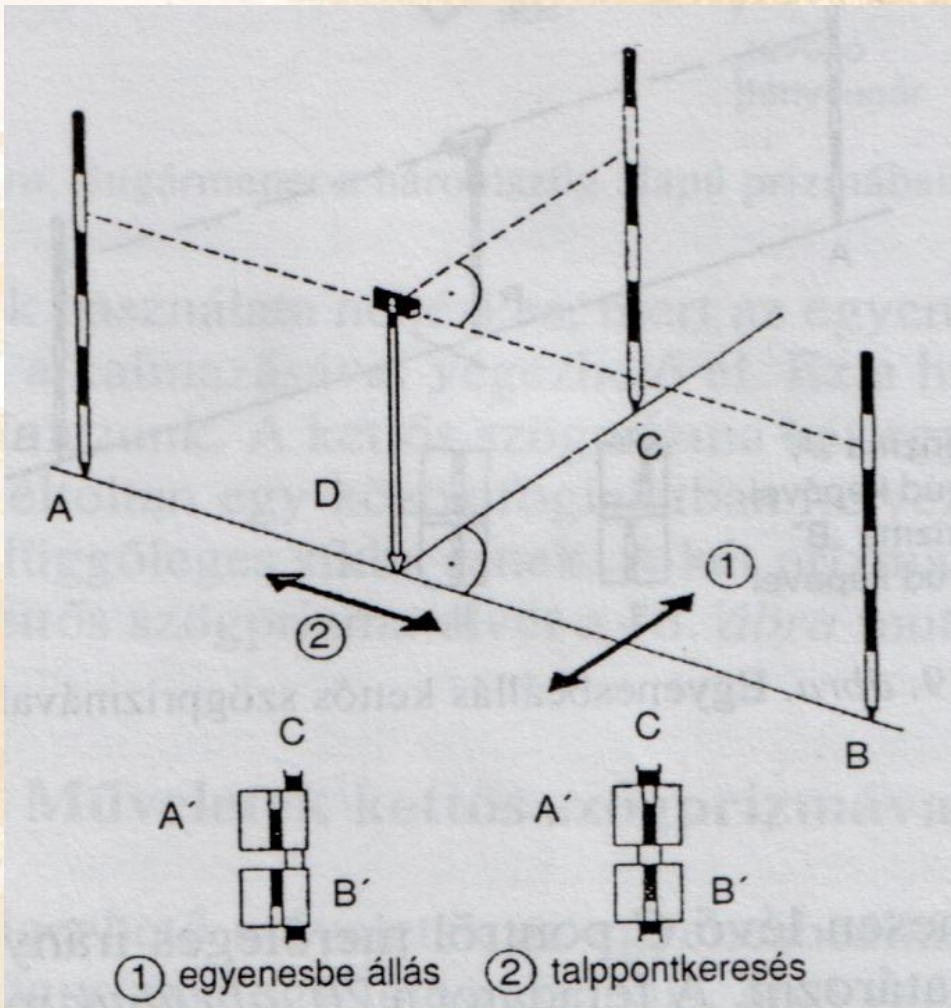

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg

Műveletek kettős szögprizmával

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg

ELŐADÁS Felhasznált forrásai

- Szakirodalom:
  - Vermes L. (szerk.) (1997.): Vízgazdálkodás. Mezőgazdasági Szaktudás Kiadó. Budapest.
- Egyéb források:
  - Fehér T.-Horváth J.-Ondruss L. (1986.): Területi vízrendezés. Műszaki Könyvkiadó. Budapest.

Debrecen Egyetem
Mezőgazdaság- Élelmiszertudományi és
Környezetgazdálkodási Kar

Pannon Egyetem
Georgikon Kar

Köszönöm a figyelmet!

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg